СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LI. Ч. 86. Джерзі Сіти, Н. Дж., середа, 5-го травня 1943. No. 86. Jersey City, N. J., Wednesday, May 5, 1943. VOL. LI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи“: BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

УРЯД НЕ ЗОБОВЯЗАВСЯ ДО ПЕРТРАКТАЦІЙ З МАЙНЕРСЬКОЮ ЮНІЄЮ

ВАШИНГТОН. — Урядово подають, що в найближчих годинах буде офіційно зазначено, що ніхто з уряду не зобовязався в справі полагоди вуглевої кризи заключати новий договір з Юнайтед Майн Воркерс, згл. з Джаном Л. Луїсом, президентом цеї юнії. Коли хто думав інакше, кажеться урядово, то думав помилково. Секретар внутрішніх справ Ікес не зобовязав себе нічим супроти юнії й Луїса. Навпаки, буде оголошено, що дальші пертрактації в справі полагоди майнерських домагань будуть відбуватись між зарядцями вугільних копалень і майнерами, а секретар Ікес має дбати, щоби промисл мав кожного часу повно вугля.

ЯКА БУДЕ РОЗВЯЗКА ЩОДО МАЙНЕРСЬКИХ ДОМАГАНЬ?

ВАШИНГТОН. — Дальший тяг майнерської кризи буде виглядати так, що секретар Ікес буде налягати на зарядців копалень, щоби згодились гарантувати майнерам тижнево шість днів праці з тим, що за шестий день майнери одержували б цілу платню з половиною. Ця зміна означалаб, що за тиждень праці, що виносив би 42 годині, майнер заробив би $45.50, замісць $35, як досі, коли одержує $7 денно за сім годин праці.

ЖДУТЬ НА ІНІЦІЯТИВУ УРЯДУ.

НЮ ЙОРК. — Джан Л. Луїс та майнерська юнія, згідно з їхніми заявами, ждуть тепер на те, щоби секретар Ікес покликав їх до дальших переговорів, себто до переговорів між Юнайтед Майн Воркерс і урядом. Що з цього ждання вийде, покищо не знати супроти офіційних заяв, що вийшли з Вашинґтону, якими дається до зрозуміння, що уряд не зобовязаний до переговорів з майнерською юнією і Луїсом.

„НАЙБІЛЬШИЙ ТРИК В ІСТОРІЇ.“

НЮ ЙОРК. — Таке сказав ґазетярам Джан Л. Луїс на випадок, якби виявилось, що це правда, що уряд не зобовязався до переговорів в справі вуглевого страйку з майнерською юнією. Він сказав далі, що таке могло статись тільки під натиском „Лівих з Ню Діл“, та що Рада Воєнної Праці хоче знову заняти рішальне становище, користаючи з того, що майнери послухали проводу юнії й вернули до праці. Луїс ще заявив, що майнери надіялись, що вони будуть далі переговорювати з урядом та дійдуть до злагоди колективним способом, як це досі бувало. Він далі виступає проти формули „Литл Стил“ і каже, що робітництво не приняло цеї формули, ні якого іншого накиненого рішення, виданого згори наставленою інтитуцією, а не добутого шляхом колективного порозуміння.

ВЕРТАЮТЬ ДО РОБОТИ.

ПІТСБУРҐ. — Вже в понеділок, отже день перед речинцем, означеним на поворот майнерів до роботи, половина страйкуючих майнерів розпочала роботи.

РІШЕННЯ В СПРАВІ „РЕЛІГІЙНОЇ ЛІТЕРАТУРИ“.

ВАШИНГТОН. — Найвищий Суд Злучених Держав рішив пятьома голосами проти чотирьох, що не можна накладати оплати на членів Свідків Єгови, що продають релігійні брошури, видавані тою релігійною сектою. Та не рішив щодо цього, чи членів тої секти можна змусити віддавати пошану прапорови Злучених Держав, що, як відомо, противиться релігійним приписам цеї секти.

ДАЮТЬ КРОВ І ТАК СВЯТКУЮТЬ УРОДИНИ.

ІНДІЯНАПОЛІС. — Десять приятелів і кревних американського вояка з Індіянаполіс, Лери Мунія, що служить тепер на африканськім фронті, пошанували його уродини в такий патріотичний спосіб, що зголосились в день уродин до Червоного Хреста з готовістю віддати кров для потреб цеї інституції й лікування наших вояків.

ЗАВЕРНУТИ ЖИТТЄВІ КОШТИ ДО 1942 РОКУ.

НЮ ЙОРК. — Індостріел Юніон оф Мерін енд Шіпбилдінг Воркерс оф Америка“, що належать до Конґресу Промислових Орґанізацій, заявляє, що 250,000 корабельних робітників, що працюють в заводах над Атлантійським побережем, не будуть домагатись вищої платні з днем 23. червня, коли вигасає їх контракт, якщо президент Рузвелт заверне ціни на поживу та інші речі до тої висоти, яка існувала в травні 1942 року. Таке заявив Джан Ґрін, президент юнії, 100 делегатам цеї юнії, що зібрались на дводневні наради, які відбуваються в готелі Ню Йоркер в Ню Йорку. Ґрін каже, що юнія буде держати з президентом Рузвелтом і буде проти підвишок заробітних платень, щоби не допускати до інфляції. Але мусить наступити не тільки стабілізація заробітних платень, але теж і стабілізація цін на поживу.

Конґрес Задумує Загострити на Час Війни Протистрайкові Закони

ВАШИНГТОН. — Буде змінений законопроект сенатора Конелі, який лежить неполагоджений сенатом уже довший час, а яким надається президентови держави ширші права щодо перебрання під урядовий заряд фабрик та майн на випадок вибуху в них страйків. Теперішна кріза, що повстала через загрозу майнерського страйку, вплинула на сенаторів в такий спосіб, що появилось вже повно різних поправок до законопроекту Конелі, а всі ті додатки змагають до одного: поробити ще драстичніші заходи, щоби ліквідувати страйки на час війни. Та заки це все стане законом, надіються ще довших дебат.

ЗДОБУТТЯ МАТЕР—СПРАВЖНІЙ АМЕРИКАНСЬКИЙ ВОЄННИЙ ОСЯГ

НЮ ЙОРК. — Повернув з Тунісу Генсон В. Болдвин, стратеґічний кореспондент часопису Ню Йорк Таймс, що зістав відзначений нагородою Пулицера за найкращі воєнні стратеґічні оцінки. Він пише, що здобуття американцями Матеру в Тунісі є справжнім здобутком, осягненим по довгій боротьбі й тяжкій лекції, якої зазнали американські вояки в часі многих поразок. Тепер треба надіятись нових осягів.

ЯК ТОЛКУЮТЬ СОБІ В СТОЛИЦІ ПОХВАЛУ АЛІЯНТІВ СТАЛІНОМ?

ВАШИНГТОН. — Ще 22. лютого говорив Сталін, що тільки червона армія несе „весь тягар війни“, а тепер з нагоди Першого Травня заговорив Сталін інакшою мовою, висказуючи Аліянтам, головно Анґлії та Злученим Державам, похвалу за їхню боротьбу з Гітлером. Це ще далі дивує столицю, звідки взялась така нагла переміна. Отже одні кажуть, що Сталін хоче тепер „затіснити мілітарну кооперацію з Заходом“. А другі, що він хоче тим злагодити прикре враження, яке викликало в світі його „грубе“ поведення з сусідами, себто з польським урядом, з яким зірвав зносини.

ПРЕЗИДЕНТ РУЗВЕЛТ ГОТОВ БАЧИТИСЬ З СТАЛІНОМ

ВАШИНГТОН. — Далі курсують поголоски, що треба надіятись, що в скорому часі може відбутись побачення президента Рузвелта з Сталіном. Тільки зазначують, що президент не буде міг з Сталіном поробити такі зобовязання як Анґлія щодо 20-літнього мілітарного союзу, що існує тепер між Анґлією і Советами.

ГІТЛЄР ГОТОВ ПРОБУВАТИ НАПАСТИ НА АНҐЛІЮ

НЮ ЙОРК. — Одержано відомости з Мадриду, що там донесли з Віші, що Німеччина знайшлася тепер в такому воєнному положенню, що Гітлер буде змушений взятись за цілком розпучливий крок, себто за інвазію Анґлії. Кажуть, що німці не будуть цього літа вести офензиви на советському фронті на більші розміри, а всі свої сили сконцентрують проти Анґлії, вважаючи це одиноким ратунком, коли іде про вигляди на перемогу.

Жіро Приспішує Побачення з Де Ґолем

АЛЖІР. — Ґенерал Жіро, французький цивільний і військовий начальник у північній Африці, просить ґенерала Шарля де Ґоля, команданта Воюючих Французів, стрінутися з ним в Африці як найскорше після 5. травня. Ходять чутки, що стрічу ще відкладається, бо де Ґоль не погоджується на ніодно місце стрічі, подане Жіродом.

КУКЛОВИЙ УРЯД АЛЬБАНІЇ ПОДАЄТЬСЯ ДО ДИМІСІЇ

ЛОНДОН. — Кукловий уряд Альбанії подався до димісії. За останній рік Альбанія мала вже чотири кабінети. Останній не урядував і чотири тижні.

НІМЕЧЧИНІ „ЖАЛЬ“ УТРАТИ ШВЕДСЬКОЇ СУБМАРИНИ...

ЛОНДОН. — Шведське радіо подало вістку, що німецький морський аташе в Стокгольмі відвідав команданта шведської воєнної фльоти й висказав йому „ґлибокий жаль“ німецької фльоти зприводу втрати шведської субмарини „Ульвен“, що її затоплено в шведських територіяльних водах 16. квітня. Швеція вислала була в цій справі Німеччині два протести. Шведська публична опінія сильно оґірчена цим інцидентом.

НІМЦІ ХВАЛЯТЬСЯ ПОТВЕРДЖЕННЯМ ЇХ ЗАКИДІВ ПРОТИ РОСІЇ

Берлінське радіо подало вістку, що вибрана німецьким урядом комісія 12 громадян спо-за Німеччини ствердила, що польські офіцири, котрих тіла надйено коло Смоленська, були вбиті перед окупацією цеї околиці німцями та що вони всі були вбиті вистрілами в карк. З невтральних країн у комісії була заступлена Швайцарія. Швайцарські ґазети кажуть, що швайцарець, котрий був у комісії, живе постійно в Німеччині.

ПОЛЬСЬКИЙ УРЯД ПОБИВАЄТЬСЯ ЗА ЗВІЛЬНЕННЯ РЕШТИ ПОЛЯКІВ У РОСІЇ

ЛОНДОН. — Ян Станьчик, міністер суспільного добробуту в польськім уряді на вигнанню, заявив, що Росія повинна випустити на волю 800,000 чи 900,000 поляків, що ще находяться в Росії „проти волі їх й волі їх уряду“.

ЖЕРТВИ ТОРНАДА.—Три особи згинули,а 150 осіб було ранених у торнаді, що навістило північно-східну частину стейту Огайо. Коло 500 осіб осталося без даху над головою. На світлині дім у Клівленді, з котрого вітер зняв дах.

АМЕРИКАНЦІ В ВЕЛИКІМ НАСТУПІ ЗАНЯЛИ МАТЕР

АЛІЯНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА В ПІВНІЧНІЙ АФРИЦІ. — Американські війська в північній Африці віднесли одну з найбільших перемог усеї африканської аліянтської кампанії, коли вони посунулися вперед по дуже важкому терені й заняли місто Матер, через котре переходять возові й залізничі дороги між Бізертою й Тунісом. Цим досягом, як також дальшим наступом американці загрозили ворогові розбиттям його сил. Війська ґенерала фон Арніма будуть видай відтяті від війська маршала Ромеля.

Рівночасно з ними посунулися французькі війська, що стоять на північ від цеї американської частини. Цим наступом найшлися французи всего 15 миль від Бізерти.

Другий відділ американців помагає першому, що захопив Матер, прочищуючи дорогу з Джебел Тагенту.

Далі на полудне, в околиці Пон де Фагс, ворог натиснув силою на французькі відділи, і дещо їх відпер назад, зате ще далі на полудне французькі відділи наступили на ворога й дійшли до Сауафу.

АЛІЯНТСЬКІ ЛЕТУНИ НАТРАПЛЯЮТЬ НА СИЛЬНИЙ СПРОТИВ.

ЛОНДОН. — Британські летуни, що повернули з другого вже рейду на промислові округи Франції й Голяндії, стверджують, що вони стрінулися там зо сильним спротивом ворога. В рейдах одного дня британці втратили 11 легких бомбовиків. У боях з німецькими летунами вони зострілили 5 літаків.

Легкі британські бомбовики атакували залізничі варстати в Тіонвілю, центрі французької залізної промисловости, і не стрінулися там майже з ніякими спротивом. Берлінське радіо донесло, що російські літаки атакували знову Східну Прусію. Бельґійське радіо подало вістку про бомбардування американськими летунами міст Антверпії і Малін.

БРИТІЙСЬКА СУБМАРИНА ВТРАЧЕНА.

ЛОНДОН. — Британська адміраліція подала комунікат, що нова субмарина „Тербюлент“, що вславилася подвигами проти ворога, бо затопила 27 ворожих кораблів, вже давно не дає про себе знати й певно загинула.

БОЇ НА КУБАНЩИНІ.

ЛОНДОН. — Російські комунікати далі говорять про важкі гарматні бої над рікою Кубанею. В цих комунікатах російська команда вперше говорить про важкі гармати, яких, мовляв, уживається коло Новоросійська. В одному бою російські війська знищили велике число німецьких гармат і машинових крісів та вибили цілу ворожу компанію піхоти.

Берлінський комунікат каже, що російські операції на Кубанщині йдуть на велику скалю.

МУСОЛІНІ ПРОСИТЬ ГІТЛЕРА СКОРОЇ ДОПОМОГИ.

ЛОНДОН. — Мароканське радіо подає, що берлінські кореспонденти до невтральних часописів доносять, що італійський диктатор Мусоліні віднісся до Гітлера з просьбою за негайну військову й економічну допомогу.

Кажуть теж, що він просив Гітлера висилати італійські війська з Тунісу в той самий час і в такий самий спосіб, у який висилається німецькі.

НІМЕЧЧИНА НЕ ДАЄ ІТАЛІЇ ВУГЛЯ.

ЛОНДОН. — Російська новинкарська аґенція „Тасс“ подає вістку зо Стокгольму, що Німеччина подала Італії отогоғу, що зогляду на зростаюче запотребовання вугля німецькими промислами й зменшення перевозу вугля з Рурщини, Німеччина мусить здержати дальшу висилку вугля до Італії. Німеччина порадила Італії заарендувати й направляти вуглеві копальні в південно-східній Европі.

РОСІЙСЬКІ КОНВОЇ ЧЕРЕЗ АРКТИК.

СТОКГОЛЬМ. — Берлінський кореспондент стокгольмської ґазети „Тіднінген“ подає, що Росія буде цього літа діставати воєнні матеріяли з Америки дорогою через Аляску й бігуновий океан, де російським конвоям мовляв не грозить небезпека від німецьких підводних човнів.

За цим донесенням, російські конвої мали би виїжджати зо західних американських і канадійських портів, та плисти 6,000 миль до Хабарова, над морем Кара, не втрачаючи по дорозі ні одної річи. Це саме донесення подає, що Росія викінчила вже 200 миль довгу залізницю з Хабарова до Воркути, де вона лучиться з залізницею до Архангельська.

Ґазети стараються вгадати, чому саме німецька цензура пропустила цю вістку. Догадуються, що нацисти шукають в цій пропаґанді виправдання для невдачі своєї кампанії в Росії.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

МИ ТЕЖ СПОВНИЛИ СВІЙ ОБОВЯЗОК

Ми одержали кілька письм від Американського Червоного Хреста зі звітами про цьогорічну кампанію в користь цеї гуманітарної інституції. Дістали теж окремо ще й признання для часопису за попертя цеї кампанії. Та думаємо, що подібне дістали теж й інші часописи. Як певно дістали і прохання, щоби дещо написати з нагоди такого великого успіху, яким увінчалася збіркова кампанія. А вона, наприклад, в Ню Йорку, принесла $13,552,000, а було назначено $12,920,700. Це теж доказ, що А. Ч. Хрест здобуває собі раз-у-раз щораз більше прихильників.

Та ми хочемо звернути увагу в першу чергу на участь українців у тій кампанії. І хочемо зазначити, що та участь, коли брати під увагу наші відносини, була дуже велика. Ми звикли до збірок, як і до ріжних збіркових кампаній. Вони в нас до війни ніколи не минались. А тим самим знаємо, скільки то можна в нас зібрати добровільними жертвами в ріжних часах і при ріжних нагодах. як і знаємо, як треба промовляти до жертвенности наших людей. Але саме того, до чого вони звикли, не було в кампанії за збіркою для А. Ч. Хреста. Тому, коли та збірка, як бачимо з дописів з громад, всюди випадала знаменито і дала дуже поважні суми, то видно, що вже вміємо жертвувати і без дуже гарячих закликів і промов, а тільки з самих чисто гуманітарних мотивів. Теж розуміємо, що кожний американський поклик, це наш поклик, а кожна американська інституція, це наша інституція, а як жертвуємо для них, то жертвуємо для себе самих, для своїх дітей і для їх кращої будучности.

І ще одно: Як навчимось так постійно і щедро жертвувати на американські гуманітарні чи культурні ціли, то цілком певно таксамо щедро даватимемо й на українські потреби в старім краю, як той край відізветься до нас знову з проханням за допомогою. Кого стати на добрі ціли в Америці, того стане й на допомогу старому краєви. Бо чим більше хто жертвує, то тим і більшу має охоту до дальшого жертвовання, бо відчуває, що кожна нова жертва збуджує в людині щораз нові благородні почування, задля яких одних варта жертвувати.

Своєю акцією в допомогу Американському Червоному Хрестови зробило наше громадянство добру славу українському імени, бо в наших головних центрах подбано, щоб українські жертви були враховані під українське імя. Теж подбано, щоби при виступах А. Х. Хреста був пошанований народний прапор українського народу. Тим разом уже всюди відбувалось це без найменших перешкод. Значить, що большевицька кампанія на тому полі не вдалась. Американські українці виступали зі збірками без комуністів. Виступали з американським прапором, що охороняв український національний жовто-блакитний прапор. Це теж буде записане американсько-українському громадянству — як добра робота.

Лекції в Харчевій Справі

Недостача харчів для цивільного населення навчила американців багатьох річей, з котрих деякі є водночас і прості й основні.

Досі немало американців ішло при закупі харчів за зовнішніми, несущними признаками. Купували наприклад масло, то вони вибирали тільки жовте масло, дарма, що такий колір можна маслови надати штучними забарвниками. Нині переконалися конечністю, що й нежовте масло може бути таке добре, як жовте. Яблока мали мати червоні личка, а „бліді" яблока вважалися нездоровими, чи несмачними; нині люди порозумнішали, переконалися, що деякі породи яблок зовсім не можуть бути червоні. Давніше домогалися від торговця овочів, аби вчасні помаранчі з Флориди мали золотисту барву, як пізні каліфорнійські. І це переконання уступило місця кращому розумінню про помаранчі.

Ціла низка таких забобонів оберталася коло білої краски. Багато людей виробило собі переконання, що чорний хліб, простий, а білий панський, отже кращий, смачніший, чи поживніший. Треба було аж довгого переконування вчених людей, аби широкий загал зрозумів, що біла барва хліба не має ніякого конечного звязку зо смаком ні поживністю хліба, що часто якраз білий хліб гірший від „чорного". Подібний забобон перенесено на яйця: білі яйця все мали давніше кращий попит ніж брунатні, дарма що краска шкаралущі не має нічого спільного із вартістю, ні зо смаком, ні з поживністю. Нині вже брунатні яйця мають такий попит, як білі. Словом, люди перестали бути так глупо дрібничковими, як вони були давніше. Нині вже знають, що не барва важна, а смак.

Вслід за цею лекцією пішли інші. Найближчою відай була лекція економічна, бо при всякім закупі виринає питання ціни. Як довго людина має досить широку резерву гроша при закупі, вона може на ціни не звертає дуже докладної уваги. Колиж ціни на харчі підскочили, а до того ще й не всякого товару є подостатком, то зараз справа ціни набирає значіння. До цього урядові заходи утвердити ціни звертають на ціни додаткову увагу.

Урядові заходи розділити існуючі обмежені припаси деяких харчів між усе населення при помочі карток і „пунктів" звернули господиням домів увагу на іншу сторону харчів, на котру досі купуюча публика не звертала загальної уваги. Маючи до вибору між двома харчами, які можна набути на картки, покупці стали дивитися за те, котрий рід харчу дасть більшу користь для їх здоровля. З того менту вже навіть люди, які не люблять учитися нічого нового, були самим практичним життям заставлені дивитися за цею новою для них справою. Іноколи навіть у головах людей, які всі висліди наукових дослідів про вітаміни не називали інакше, як „джонком" чи якимнебудь іншим згірдним іменем, почало поволи світати підозріння, що чейже ці загальні балачки про вітаміни мають якусь важну основу.

Іноколи зовсім недумаючих людей поражала до житого часова недостача якогось продукту. Кільканацять днів тому підкочили були в Ню Йорку незвичайно ціни на капусту. Потім прийшла недостача картофлі. Бракувало мяса. Люди, які до таких харчів так привикли, що без них обійтися не можуть, почувалися так, гейби хтось усунув їм спід ніг землю, на котрій вони стояли. Одначе інші люди якось потрапили довідатися, що саме в той час, як на ринку нема одного або іншого продукту, і як ті продукти продаються малощо не на вагу золота, існують інші продукти, в надзвичайно великій скількости, і в наслідок того по надзвичайно низьких цінах. Вчас коли була дорога капуста, були незвичайно дешеві карчохи. Підчас браку мяса пішов лавою попри східний беріг Америки буркунець (shad) і продавався в деяких крамницях навіть по 10 ц. за ф. Звісно замало це, щоби якогось харчового продукту було багато; треба щоби покупці про це знали. Давніше на це не було іншої ради, як ходити по ринках і торговицях. Нині для цього існують різні облекшення. В газетах подається правильні вістки про такі річи. Говориться про це й на радіо. Деякі стації мають зовсім правильні вісти з поля ринку харчів. Міський уряд Ню Йорку подає харчові вісти через свою стацію просто кожного ранку. Хто хоче такі інформації мати, може їх дістати легко, дешево, якщо не зовсім даром.

У цей спосіб життя, ставлячи людям різні перешкоди, навчає їх на різні лади, як давати собі раду й не допускати до пониження життєвої стопи.

Проф. М. Чубатий.

Проєкт Всесвітної Федерації Народів

Неясне завтра...

Розрив дипльоматичних взаємин поміж польським урядом на вигнанні та Росією закутализував знова у цілій площині справу замотаних взаємин поміж народами східної Европи. Польсько-російський спір це тільки один відтинок того неясного положення, бо таких відтинків є більше, а ними є справа українсько-російських взаємин, справа Литви, Лотви, Естонії, Фінляндії. А поза Европою справа Індії та ціла низка справ звязаних зі стремлінням малих арабських держав до обєднання; вкінці міжнародна жидівська проблема, яка одначе теж одним своїм кінцем зачіпає справу арабського світа.

Ціллю союзних держав є безперечно поконати в першу чергу дві мілітарно-диктаторські потуги — Німеччину та Японію; для тої ціли бажалиб два головні філяри союзних держав, Америка та Англія, зберегти внутрішний мир між союзними народами, хоч на критичний час війни. Як показує польсько-російська криза і це осягнути не легко. Відповідальні люди, передовсім в Америці, які бажалиб, щоб по цій світовій різні прийшов світ кращий та замирений на довші часи, видять це неясне завтра та з журбою шукають його розвязки.

Не брак політиків, які радять не замикати очей на ті льокальні конфлікти поміж союзними та невтральними народами та приступити до розвязування тих трудностів вже тепер в переконанні, що лекше це буде зробити тепер ніж по переможній війні, де не все буде рішати згідна воля усіх союзників, тільки доконані окупації, супроти яких інші стануть безсильними. Другі теж не без слушности підкреслюють, що тепер на це не пора, бо розбирання подробиць викликати може такі конфлікти між союзними народами, що вони можуть ослабити воєнні зусилля, які в часі війни мусять стояти на першому місці.

Один сміливий плян.

Всеж таки вже й тепер появляються, головно на терені Америки, пляни, як повести справу, щоб усі міжнародні конфлікти розвязати немов за одним пляном, так сказатиб переплисти понад усі ті конфлікти та рівночасно усіх вдоволити. Таким сміливим пляном це є проект всесвітної федерації народів, видвигнений молодим, але дуже енергійним та способним губернатором Міннесоти Стасеном.

Особа Стасена відома американському громадянству вже з попередньої президентської виборчої кампанії. Стасен є горячим прихильником Вендела Вилкого та був головним його пропагандистом в середуючих стейтах Злучених Держав. Належить до поступового крила републиканської партії та подібно як і Вендел Вилкі є завзятим ворогом ізоляціоністів, себто тих, щоб бажалиб Америку відтягнути від співпраці в міжнародних справах та передовсім в справах посвареної Европи. Стасен, подібно як Вилкі, є за якнайтіснішу співпрацю Америки на міжнародньому терені та вірить у свого роду історичне призначення Америки дати вже раз світови універсальний мир шляхом такого пляну, що всіх задоволив би та на майбутнє всякі війни зробив би злишними.

Таким шляхом мало би бути утворення всесвітної федерації усіх народів світа. Стасен представляє собі цю справу так, що всі народи світа, отже не тільки нині істнуючі національні держави, але також ті, що повсталиб, малиб стати членами одної великої всесвітної федерації. Кожна національна держава малаб у себе як найповнішу автономію, регулювалаб власне життя, тільки для вирішування міжнародних справ, як для вирішування справ міжнародного економічного життя, справедливого розділу сировців, для справного наладнання міжнародної торговлі, тощо, мав би повстати якийсь федеральний всесвітний уряд, що вів би усі ті справи. Мав би істнувати якийсь федеральний парлямент, правдивий трибунал світа, що всі ті справи міжнародного характеру не тільки розглядав би, але теж вирішував би.

Річ природна, що тільки цей федеральний уряд світа розпоряджав би міжнародною армією, передовсім величезними летунськими силами, щоб незгідливого та напастливого члена міжнародної федерації народів скоро та справно приневолити до береження міжнародного спокою, очевидно згідно з вирішеннями міжнародного федерального парляменту. Зрештою всі народи мусіли би бути обовязково цілковито розброєними. Це малоб подвійну користь, бо унеможливилоб напасть та заощадилоб населенню видатків на зброєння та далоб змогу обернути гроші на інші корисніші продуктивні справи для добра поодиноких народів та усього людства.

Це один із універзалістичних проєктів, знаних в історії.

Проєкт такої міжнародної федерації народів це один із ідеалістичних проєктів, знаних вже передтим в історії світа, змагаючих до того, щоби завести міжнародний порядок та вічний спокій у світі. Одні із таких проєктів були більше чоловіколюбні, другі менше, але такі проекти не новина. Вже кілька разів появлялися в історії людства проекти поставити всесвітну державу по над вузко національний егоїзм. Є це стара боротьба універзалізму, щастя цілого людства з національним егоїзмом, що його дехто вважає найважнішою причиною теперішної міжнародної різні.

Подібні ціли мало римське цісарство вже за цісарів — створити всесвітну державу з постійним миром — Пакс Романа. Всежтаки універсальна римська держава накидала перевагу римської культури та інтересів Риму цілому світови і великого ідеалізму не мала. Але куди більше ідеалістичним був універсальний підхід римського цісарства в середніх віках. Найбільше ідеалістично підходив до цеї справи відомий цісар-мрійник Оттон III., (на переломі Х. та ХІ. століття) який бажав створити міжнародну державу — вільних сфедерованих народів тільки під проводом римського цісаря німецького народу. Головну перешкоду натрафив він у другій кандидатурі до такогож теж міжнародного проводу — у византійськім цісарстві.

Такі самі ідеольогічні заложення міжнародного світового порядку мали деякі папи середних віків, що хотіли створити таку міжнародну спілку народів, але вже більше теократичного характеру під проводом папства. Провідною духовою ідеєю, що вязалаб народи у мирну громаду, моглаб бути спільна всім християнська віра, тому теж всі народи мали творити християнську спільноту „комітас хрістіяна". Цей плян теократичної спілки народів стрічав опір з одного боку в римськім цісарстві німецького народу, що мало аспірації, щоб світська цісарська влада, не духовна, вела провід такої всесвітної федерації, з другого боку у другім кандидаті бути першим у теократичнім світі — византійським патріярсі, що задивлений у світлість тогочасної Византії не хотів, щоб тої провід дістався в руки екуменічного патріярха старого Риму, а радше в руки цісаря Ромеїв — себто византійського цісаря. Це одна із причин церковного роздору патріярха Михайла Керуларія в половині ІІ-го століття.

По добі реформації та ренесансу (16-те століття), які видвигнули на перше місце індивідуалізм людини та народів, універзалістична розвязка міжнародного життя не виринає більше, але зростає націоналізм поодиноких народів, що перемінюється часто у хижацький націоналізм завоювання та підбивання інших народів та стається безперечно причиною теперішнього міжнародного жахливого положення.

Розвязати теперішне безвихідне прямо міжнародне положення можна тільки поворотом знов до універзалістичної себто всесвітної концепції життя народів, яка заложилаб шлаї на всі розбурхані воєвничі та хижацькі націоналізми сильних нині держав.

Українська справа і проєкт міжнародної федерації.

Як вийшов би український нарід на такій міжнародній федерації, колиб вона стала дійсністю? Річ природна, що український нарід, подібно як всі інші народи, що не шукають завоювання, тільки бажають жити мирно на своїй землі та користуватися плодами рідної землі, міг би приняти такий проєкт з ентузіязмом. Передбачуваний демократичний та свободолюбний лад у такому новому світі мусів би получити всі українські землі в одну цілість та підпорядкувати українську націю як державну націю прямо тому всесвітньому федеральному парляментови та федеральному урядови без посередництва Москви, Варшави, Будапешту чи Букарешту. Зрештою участь українських репрезентантів у тому парляментові унеможливилаб нові замахи на волю українського народу. На зреалізуванню того проєкту вийшлиб добре всі малі народи, бо малиб раз на все забезпечений спокій. До такого порядку скорше теж далиєсь наклонити поконані у тій війні диктаторські країни, бо їх народи побачилиб, що по їх мілітарнім заломанні нічого не грозить спокійному розвоєви їх народів у міжнародній сімі.

Які трудноші на шляху до зреалізування такого ідеального ладу?

Річ природна, що такий лад стріне теж трудноші, а то й виразний опір з боку тих, що тепер посідають та не бажалиб зректися своїх бенефіцій в користь міжнародного нового порядку. Ніде правди діти, а першим противником такого порядку сталаб по перемозі Алянтів Росія, що не схоче своєї імперії віддати під міжнародну контролю та приняти правдиво демократичний лад. Дехто думає, що й переможна Англія не схотілаб підчинитися такій міжнародній контролі та зректися свого світового значіння. Проте проєкт міжнародної федерації світа це одна із ідеальних проб розвязати міжнародну кризу справедливо та тривало. Цей проєкт виходить з Америки тай немає сумніву, що на випадок його зреалізування з усіх таки Америка найкраще надавалаєсь до ведення проводу у такій міжнародній федерації народів світа.

Закон Смерти

ОПОВІДАННЯ
ОЛЕКСАНДРА КАТРЕНКА.

5)

Я вступив у давно знайому мені ту салю. У ту саму салю, в якій колись то я не раз і не два скажено крутився на молодих своїх ногах у вихрі вальса під звуки гарної військової оркестри, що грала бувало от там на тому самому ганку, на який я тепер тільки що ледви, ледви був виліз. А тепер ця саля! Ох, якою я її побачив! Я вступив у велику вздовж і впоперек квадратову горницю з нечистими, гнилими дошками долівки, що під ногами гнулися і скрипіли. На тих дошках не лишилося і найменшого сліду колишньої фарби. Стіни, як і увесь дім знадвору, і тут давно не білені, всі у сірочорних плямах. Деревляна стеля колись то обмальована білою фарбою, вся тепер у дивних але зовсім негарних малюнках, і жовтавих і чорнявих, які зявилися від дощів. І ціла саля, однаково як і попередня кімната, теж була пуста-пустісінька. Один одним простий, селянський, необмальований липовий стіл тільки і притулився собі біля противної далекої стіни. Знову колись то цей стіл був білим, а тепер він був брудний-брудний, аж чорний. Окрім того погляд спинявся ще чи на двох, чи на трьох деревляних, простих же, самодільних, необмальованих і брудних ослінцях не ізє з не цілими ніжками в них. Напроти як раз перед очима, двері розчинені в кохись то гостинну кімнату, трошки меншу від цеї салі, але тепер вона зовсім, зовсім як є пустісінька. Ще з боку салі двері у колишню кімнату господаревої, в кабінет, і той теж тепер пустий.

— Прошу дуже! — запросив мене Іван Петрович до того стола. Сів я з одного його боку, сів і він з другого. Обидва ми почувалися собі дуже ніяково. У мене в мозку, як у калейдоскопі крутилися, вертілися, одна одну попереджаючи, блискаючою думки-згадки про колишнє життя-буття панського бучного пробування, свідком якого колись то, як у сні, був і я саме оттут, в цій самій салі. Можна сказати певно, що об тому самому міркував тут мить і Іван Петрович, що і він, побачивши мене, нехтуче переймався своїм мовби і недавнім минулим. Я собою, своєю присутністю порушив його ох! які болючі душевні рани. Ми мовчали обидва, сидячи один проти одного. Нас обох навіть обхопило забуття. Пан Іван, схилившися головою на праву руку, покладену ліктем на стіл, сливе не моргаючи очима, пильно дивився наділ; я пильнував в обидва ока чомусь противну стіну, протеж і не бачучи її зовсім перед собою.

— Господи, Боже мій! — метушилося тимчасом у мене в голові — скількож то веселого життя, життя бучного дуже ще недавного бачила ця, тоді роскішна як на хутір саля. І як воно на світі оттак усе швидко проходить, минає! Але від чого воно так ведеться? Від чого воно так все, без винні все, немов блимне, блисне, миготне і нема його, нема нічого! Інше вже, друге в іншому вже де небудь місці запалюється, блищить, миготить і в свою чергу гасне, гине, і так без кінця і краю? Закон життя і смерти на кожному праці, на всьому своїть перед очима нашого розуму, перед нами. Як законови початку, родин, далі життя, так і законови кінця-смерти все, все, на світі підлегле. Все на світі народжується і все умирає, як одухотворене, так однаково і неодухотворене; народжуються й умирають навіть такі речі, як думки, ідеї і т. і., а через що? Через великий закон оновлення. Через те, що настає час старому давати місце тому, чи іншому новому, що народжується, чому небудь чи найкращому, чи і того тільки, що могутнішому, а через те і животнішому. Я перший схаменувся і відізвався.

— Ну, як же Господь та милує вас, шановний Іване Петровичу? — вимовив я питання, яке при тому всьому, що я побачив, зовсім і не прилипало до ладу, яке вимовивши аж засоромився я навіть сам перед собою.

— А ось, як бачите! — була мені відповідь сумним голосом. Знов довга павза і нарешті Іван Петрович забалакав: — Еге, погане, дуже погане життя моє, Олександре Михайловичу! Таке погане, що і не знаю вже, як би тільки і доживотіти і дотягнути тільки мерщій до свого кінця. Як на сповідни кажу вам, що смерти своєї я бажаю, дожидаюся її, як великого добродійства Господнього. Ох-ох, як же нас то обездолили нас, дуже образили, відібравши у нас наших кріпаків! Під згубу тим підвели нас, до голодної смерти примусили. Дивіться на мене, яким став я! Голодним, холодним старцем, та й годі, та й край, далі вже нікуди нікуди.

— Але яким же побитом сталося таке з вами і через що?

(Дальше буде).

Дж. Малей.

Як Летуни Полюють на Німецькі Субмарини

(ОНА). — Молодий лютенант Емберсон, що служить при повітряній фльоті Злучених Держав, оповідає, що полювання на ворожі субмарини є дуже цікаве й захоплююче. Літає чоловік понад море й дивиться де ховаються підводні змії, яких Гітлер випустив проти нас. Лютенант Емберсон вже затопив три субмарини, з того дві в один день.

Запитаний недавно кореспондентом газети, як саме американські летуни полюють на німецькі субмарини, Емберсон відповів, що йому про такі речі говорити не можна, але дещо таки сказав.

„В першу чергу", почав лютенант Емберсон, „мушу вам сказати, що праця мисливців, які полюють на ворожі субмарини є незвичайно цікава, а при тім нудна. Літає чоловік цілими годинами і ніщо не бачить тільки морські филі, часами малі, а деколи великі як гори. Під тими филями укриваються ворожі субмарини і ждуть на свою жертву. Вони знають, що ми на них полюємо і тому саме не дають ніякого знаку життя. Ми дивимось аж мало очі з голови не вилазять, але ніде ніщо не бачимо, хоч знаємо, що вони десь мусять бути. Часами злість чоловіка бере, що ці погані „сотворіння" не хотять наверх показатися.

„Але не все так є. Бувають випадки, що, втративши надію побачити ворожу підводну лодку, чоловік мусить вертати додому, а тут нараз бачите перископ. Значить — не дармо літали. Ви пускаєтесь летіти в сторону, де показався перископ, але переконуєтесь, що його нема. Невже це привид? питаєтесь самі себе. Дивитесь ще раз, питаєте своїх товаришів і переконуєтесь, що вони також бачили перископ — але його нема. Значить побачив нас ворожий капітан і втік. Він знав, що його чекало. Ви робитесь злі, як роздрочений пес і постановляєте, що ворог не втече. Літаєте, дивитесь і нарешті — є. Дав нурка, завернув в противну сторону і старається втечи. Але запізно. Не втече. Ви напружуєте всі свої нерви, зноситесь над чорний знак і кидаєте бомбу одну, другу, трету. Нарешті бачите на поверхні моря оливу і тішитесь, як мала дитина. Один ворог вже знищений. Ви почуваєтесь, що не задурно цілий день оливу палили.

„Упевнившись, що ворожа субмарина пішла на дно моря і вже не є небезпечна, ви перестаєте кружляти над її гробом і летите далі. За якийсь час натрапляєте на другу субмарину, що спокійно чекає на свою жертву. Злітаєте на саму воду і викидаєте решту бомб. Вони вибухають з великою силою і за якийсь час на верху появляються части розірваного комина й чорна олива. Значить, що цей також не втік. Затопили дві субмарини одного дня — це щось надзвичайного. Якби таке щастя траплялося кождого дня, то ворог вже давно був би знищений. Хлопці радіють і кажуть, що пора вертати додому. Хотять дати знати команді, що вони задурно військового хліба не їдять".

Розуміється, що привізши таку добру навинку, Емберсона почали уважати героєм й всі завидували йому, що мав щастя знищити дві ворожі підводні лодки. І то в однім дні. Емберсон каже, що „хлопці не люблять, щоб їх плескати по плечах за геройство, бо вони тільки виконують призначені їм обовязки". Його завше обступали військові пільоти й випитували, яким способом можна найскорше підглянути ховаючуся у воді ворожу субмарину і яким чином йому вдалось в короткому часі знищити їх. Емберсон оповідає, що американські пільоти, які полюють на німецькі субмарини є люди серіозні й виконують своє завдання з великим напруженням. Літаючи понад воду, ви не знаєте де саме криється ворог і пільот мусить постійно дивитися в долину. Це дуже мучить чоловіка, бо для вояка нема нічого гіршого як монотонність. Але як вже щось трапиться, то є чим тішитись, бо рідко буває, щоби ворожа лодка могла втечи, як її пільот завважить.

Лютенант Емберсон походить з Окленд, Каліфорнія. Він командує скадроною легких американських бомберів і вже має відзначення за затоплення двох німецьких субмарин. Він затопив три, але за третю відзначення ще не дістав. Емберсон має всього двадцять три роки, а минулого року оженився.

Про затоплення третьої ворожої лодки Емберсон оповідає, що її завважив на яких три милі й пустився летіти просто на неї. Субмарина була виплила наверх, але як побачила американський бомбер, то негайно пірнула.

„Ми якийсь час кружляли над тим місцем, де ворог дав нурка", говорить Емберсон, „і старалися вгадати, в яку сторону капітан ворожої субмарини міг скрутити, щоби не дати себе знищити. Нарешті хлопці кинули бомби таки біля того місця, де була ворожа лодка. Ми піднялися вгору і дивилися, чи нема де знаку, що наші бомби поцілили ворога в саме серце. По якімсь часі показалася чорна олива і ми були певні, що ворог вже більше не виплине наверх".

Лютенант Емберсон говорить, що американські військові пільоти є символом цілої американської молоді. Вони віддають Америці все що мають, аби вона здобула перемогу над ворогом. „І то не лиш пільоти, але й ті, що літаки направляють, ладують і помагають пільотам зноситися вгору й осідати на аеродромі. Без них — ми, пільоти, нічого не варта. Як нам трапиться щастя затопити ворожу субмарину, то ті вояки, що працюють біля літаків на землі є так саме з того вдоволені, як і ми. Хлопці малюють на літаку субмарину і червоною фарбою перекреслюють її буквою Х".

Часами буває так, що пільот завважить у воді чорний предмет і гадаючи, що це ворожа субмарина, робить все можливе, щоби її знищити. Він кружляє над нею, кидає бомби і відлітає, щоби вернутися і переконатися, чи потрапив в неї. Вертає і бачить на верху моря не звичайну чорну оливу з субмарини, але куснi кита.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

СКРЕНТОН, ПА. — Тов. Над Збруча, від. 280, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 9. травня. в годині 3. пополудні, в Укр. Гор. Клюбі, 608 Вест Лакавана Ев. Приявність всіх членів є обовязкова бути на зборах і платити свої вкладки на час. Члени, котрі не заплатять до 25. в місяци, будуть суспендовані. — За уряд: О. Запоточний, Р. Рубльовський.

ДІТРОЙТ. МІШ. — Місячні збори Тов. Зап. Січи, від. 75, відбудуться в неділю. 9. травня, точно в годині 1. пополудні. в салі У. Н. Дому. Просимо членів прийти і заплатити свої місячні вкладки на зборах. — За уряд: П. Костирка, предс.; І. Слупецький, кас.; М. Присташ, секр.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ. — Тов. ім. Івана Франка, від. 241, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться 8. травня в годині 7. ввечір в гали парохіяльній, 74 Герис Евеню. Обовязком кожного члена є явитись на цих зборах, бо є важні справи до полагодження. — Уряд.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

МУСИМО БОРОНИТИ УКРАЇНСЬКИЙ НАРІД.

Як поглянемо до польських газет в Америці, то завважимо, скільки там пишеться про потребу оборони Польщі з боку американців польського походження. І так є теж і з обороною інших народів, що стогнуть під гітлерівським ярмом, як от з литовцями. Всі вони висилають ріжні делегації, шлють меморіяли, видають ріжні пропаґандні видавництва, вияснюючи в них положення тих земель, з яких походить їхній рід. Ми бачимо, що поляки, литовці, естонці й латвійці, якби одна група, боронять на всі застави, щоб їх рід у старому краю не остав під нацистами, але також і перед тим, щоб ті краї, з яких вони вийшли, не підпали під Росію, чи там під Совети.

Читаючи те все я ніяк не можу зрозуміти, як може бути хтось між американськими українцями, що доражує тихо сидіти і нічого не робити, бо ніби „ми не маємо права говорити" чи заступатись за поневолений український нарід, чи може тому, що то вже Совети „добре" заступають Україну і український нарід. Я думаю, що ми повинні доносити нашому президентові і нашому урядови, що ми думаємо про Україну. Тут нам не може приказати мовчати ні Гітлер, ні Сталін. Маємо свободу сказати, в що віримо. Тому кажім. І то кажім всі, як світські так і церковні організації. Хто тільки трохи знає український нарід, той мусить признати, що ми говоримо правду, коли кажемо, що український нарід не хоче бути під Гітлером, ні під Сталіном. Український нарід хоче бути тим, чим хоче бути кожний інший нарід: вільним. Він не хоче мати до діла з ніякими окупантами, з ніякими Гестапами чи Гепеу. Тому не мовчім, а постійно пригадуймо це цілому світові, оскільки це нам можливе. Ми щиро підпираємо воєнні змагання нашого краю. І маємо повне довіря до нашого президента і уряду. Тож відносимся до них щиро як горожани цеї землі й домагаймося, щоб Аліянти визнали це, що заявив український нарід з цілої української землі пропамятного 22. січня 1919 року на Софійській площі в Києві. Від того він певно ніколи не відступить. Боронім і тут ось те право українського народу на вільне й самостійне життя в соборній і демократичній кУраїні.

Тимко Милещук,
Ню Йорк, Н. Й.

Від Українського Музею і Бібліотеки в Стемфорді

„Воскреснеш, Нене, з домовини,
Тебе я словом правди привітаю
І розіллється слава України
По всій вселенній од краю до краю".

П. Куліш.

Світ, народи, — ще ніколи не відбігли так далеко від Христа, ніколи ще не лицимірили Христові так дуже — як сьогодні. Атмосфера великого гріху тяжить над цілою Европою, а то і над цілим світом. Ось тим гріхом є насильство над правом людини.

Цьогорічні Великодні Свята обходили ми серед хуртовини подій. Великдень — радісне свято Христового Воскресення — викликувало на наших устах у теперішню пору блідий усміх. Більше ми зі себе не годні були добути.

Христос Воскрес, а з ним воскресли: правда, сила і воля. Ось тому і для поневоленого і покривдженого українського народу свято Воскресення є джерелом віри і надії в остаточну перемогу Правди. Віру в ту правду мусимо черпати з джерел українського ґрунту, з поля праці і тяжких змагань цілого нашого народу. Бо не досить, щоб український нарід вірив в остаточну перемогу Правди, в остаточне Воскресення України, а треба в таких часах як сьогоднішні насторожити свої вуха, загострити свій зір і змобілізувати всю тверезість нашої думки. Треба мати відвагу обізватися за права і свободу українського народу і працювати нам так, щоб по нашій праці всі пізнали, що український нарід є спосібним до самостійного життя.

Тому женім геть байдужність і зневіру, а берімся до скріпленої і впертої праці на всіх ділянках, ставляючи чоло всім супротивним силам. Ось і тому ми, американці українського походження, стараємося в ці дні Воскресення Христового забути про всякі гурткові чи партійні розходження, а знайдім спільну мову між собою. Ми, що не втратили віри в здорові творчі сили українського народу, робім всьо, що в наших силах, щоби помогти бідному, поневоленому українському народові. Старaймося всі разом, як один муж, стати до праці для того народу, з котрого походимо. А коли їде за спільне діло, тоді всі приступаймо до нього.

Саме тепер ведеться проголошена Зарядом Українського Музею і Бібліотеки Велика Музейна Кампанія, якої ціллю є зібрати двадцять тисяч долярів на розбудову Українського Музею і Бібліотеки в Стемфорді, Конн. Це є справа нас усіх. Тому як один відізвімся своїми щирими жертвами на заклики Кампанії. Через піднесення своєї культури і розбудову українських культурних установ дамо доказ, що український нарід вміє оцінити культуру своїх дідів, та що вміє її творити, а тим самим є теж спосібний і до самостійного життя.

Коли будемо в єдности, коли всі як один станемо до народної праці, тоді можемо вірити, що після всіх терпінь таки прийде Воскресення, а з ним і перемога Правди. Отже берімся до діла з надією, що Христос Воскрес — воскресне й українська Правда.

Заряд Українського Музею і Бібліотеки в Стемфорд.

ШІКАҐОВСЬКА ХРОНІКА

Подає СТЕПАН КУРОПАСЬ.

Українська Вистава в Джолієт є ще одним додатковим доказом, що культурні вимоги шікаґовських українців є дуже скромні, а властиво — мінімальні. Бо представте собі, що 35 миль від Шікаґа, в місті Джолієт, у мійському музею, приватні люди, українські патріоти, громадяни **Анастазія і Осип Кочани**, уряджують в місяці квітні Українську Виставу.

Стараннєм місцевої організації „Родичів і Учителів" школи ім. Вашингтона експонати українські, імя України, і все те, з чим звязане її імя, дістали добрий розголос в пресі. Виставу зачато „чаєм", на якому говорили про Україну. Пані Кочан, що довгі літа вчителювала на Західній Україні, давала широкі пояснення репортерам і американській публиці про історію України, її боротьбу за волю та взагалі про долю і недолю українського народу. Шкільні американські діти клясами відвідували музей і оглядали українські експонати, а в школі мали окрему задачу: описати власними словами все те, що затямили собі з української вистави. Крім дітей відвідували виставу американці ріжної професії: учителі, священики, професіоналісти, робітники. Відвідувачі і розпитували про предмети їх зацікавлення. Оскільки мені відомо, то з українців вистави ніхто не відвідав крім одинокого д-ра Степана Сухомлина, що часто відвідує п. Кочанів. При вході до музею є книга і там відвідувачі вписують свої прізвища. З цього, що там вписане виходить, що є Українська Вистава, а не відвідали її українці. Крім п. Михайла Барана і його дружини, що приїхали зі мною, не буде в книзі українських прізвищ. А шкода! Якже американці мають знати, що ми дорожимо своїм рідним!

Українці повинні були прийти на виставу, бо було досить часу. Вистава тривала цілий місяць. Панство Кочани жертвували свій час, гроші і труд для української справи зовсім даром. Перше всього збирали експонати роками, переховували, дали на виставу, зробили реєстр, а пояснюючі карточки інформували американців про Україну. Інші словянські народи видають мільйони долярів на свої інформаційні бюра. А ось така вистава, про яку мова, є нашим найкращим інформаційним бюром, бо є „живим" свідком того, що Україна як держава була і повинна знова бути. Отже вже навіть з самої вдячности для п. Кочанів повинні були шікаґовські українці, яких нараховуємо 50 тисяч душ, виставу відвідати.

Щодо самої вистави, яку по англійському називано „Юкрейнієн Арт Ексгибит", то це не було собі якесь мале діло. Я самий, їдучи до Джолієт, думав, що там певно українські вишивки розвішені в одній кімнатці, бо щож можна під теперішню хвилину піднайти і дати на виставу? Та застав щось іншого.

В передсінку музею розвішені по стінах колекції українських карток. Починаючи від невинної карточки „Ой важу, я важу на ту дівчину вражу", що представляє дитину-козака, який спід лоба моргає на дівчинку його віку, а кінчаючи на різдвяних і великодних карточках, це все малі, але багатомовні речі. Ріжні типи українців; їхня народна ноша, гуцули і їхне життя, образки з часів козаччини і гайдамаччини, українські краєвиди, літні оселі, українська церковна архітектура — це все зображено в тих карточках, що добре дібрані. Експонати розміщені у двох великих кімнатах музею, деякі в окремих скринях, інші на столах.

Бачив там я образ Богородиці з 16-го століття, мальований на склі, образи біблійних святих ручно мальованих ще з 1710 року, які виратовано підчас пожежі одної церкви на Західній Україні.

Гуцульські топірці, торби, череси, килими і керамічні та деревляні вироби.

Ріжні деревляні ліхтарі і хрести ручної роботи, деякі з них 200 літ старі.

Великодні крашанки і предмети гончарського промислу, вишивані річи — це окрема історія багатства українського мистецтва. Предмети козацької старовини, як мушкети, роги з порохом, мідяно-деревляні фляшки і барилки на вино все з 17 століття.

Це все річи, які можна було бачити на тій виставі. Не все можна описати і спамятати; це лише вкоротці те, що в око впало без довших пояснень.

Коли оглянув я ту багату колекцію українських культурних памяток, то прийшов мені на думку покійний д-р Кирило Трильовський, який мав у „Свободі" все колюмну „З органічної праці в старім краю". Там описував він про малу на перший погляд працю на Західній Україні — малу та дуже важну і потрібну!

Виставу панства Кочанів треба рівнож зарахувати до тої важної органічної роботи, яку хтось мусить виконувати — а якої нема кому в Америці виконувати. Бо таких „амбасадорів доброї волі" як Кочанів, у нас небагато.

Тимко Милещук, —

ПОЖИВА ДЛЯ БОРЦІВ.—Велика скількість „порції К", зібрана в шікаґовських магазинах військового кватирмайстра. „Порції" складаються з трьох одиниць: сніданя, обіду й вечері. Є там: пушкове мясо, сухарі, таблички зо солодового молока, кава, жувачка й папіроси.

НІМЦІ ВІДЧУВАЮТЬ НЕДОСТАЧУ РОБОЧИХ РУК.

ЦЮРІХ (Швайцарія). — На спілі з Німеччини газети принесли вістку, що з браку досвідчених робітників в німецькій індустрії трапляється багато нещасливих випадків. Перед кількома місяцями німці забрали з фабрик вправних робітників на фронт, а на їх місця поставили жінок. Жінки ще не вправились до фабричної праці і,через те є багато каліцтв. Чужинецькі механіки користають з незнання німецьких жінок як обходитись з машинерією і саботують продукцію воєнного знаряддя.

Повернувші з Німеччини швайцарці оповідають, що вони завважили, що німці вже починають відчувати натиск аліянтів і здають собі справу з того, що як ворог не перестане бомбардувати німецькі промислові осередки, то може бути зле. Вони також завважили, що в ранішних поїздах, які везуть робітників до фабрик біля Берліна, є багато жінок з середної і багатої кляси. Вони ще є добре вбрані і виглядають ситі. Це знак, що німці не довіряють своїм робітникам і тому понаписали до фабрик людей з панівної кляси, які наглядають за тим, щоби часом звичайний робітник не почав бунтуватися проти нацистів. Кажуть, що не-партійні люди в Німеччині вже також здають собі справу з того, що вони задурно проливають кров, бо Німеччина війни виграти не може.

Дейлі Заповідає Повну Перемогу для Демократичного Тикету

Д-р Берт Дейлі заявив на великім передвиборчім вічу, що відбулося в авдиторії „Лицарів Колумба" в Бейоні, Ню Джерзі, в минулий четвер, що цим разом він уперше за цілу свою політичну карієру готов подати предсказання про вислід наближаючися виборів, два тижні перед днем виборів. Він заповів повну перемогу всіх кандидатів на його лісті.

Своє переконання опер він не тільки на віру, що його лісту попруть всі правильні демократи, але й на віру, що вона найде широке попертя збоку маси републиканців, яким уже надоїли диктаторські нахили републиканського лідера Карла Рулмена.

Безсторонні розпити серед виборців, запевняв д-р Дейлі, показують, що вибори з 11. травня принесуть рішучу переміну в заряді Бейону. Виборцям уже обридло диктаторське Рулменове правління містом, котре має 36,000 демократичних виборців. Виборці памятають, говорив у своїй промові д-р Дейлі, про 300,000 долярів, котрі місто втратило на одній трансакції з бондами. Виборці вискажуть свою думку про цю трансакцію своїми голосами в день виборів.

„Наш тикет", говорив далі Дейлі, „обіцює, що ми дамо народови міста здорову, розумну, бизнесову адміністрацію. Це є наше зобовязання супроти народу Бейону, котрого виповнення мешканці Бейону можуть бути певні".

На тім самім вічу правильної демократичної організації промовляли теж Едвард Кларк, Едвард Грифин, Чарлс Гейзер і Казімір Токарскі. Кларк і Токарскі обговорювали потребу нагляду над системою шкіл, а Гейзер виступив проти кампанії визвиск. Токарскі закидував мейорови Доневенови, що, захопивши в свої руки шкільну систему, повернув її на політичну службу своїй партії. „Від того часу наші школи, найкращі в стейті", говорив він, „попали в хаос і замішання".

ПРИКМЕТИ І ЗАВДАННЯ ЛЮДСЬКОЇ ШКІРИ

Написала С. Парфанович.

Тіло наше в цілости покрите шкірою; тільки його отвори мають дещо відмінне накриття, котре називаємо слезницями, а які находимо також у всіх внутрішних приладах тіла.

З чого збудована шкіра і які її завдання?

Поверх внутрішних частин тіла находиться звичайно верства сала (товщу), не у всіх однаково груба. Вона вигладжує і заокруглює вигляд тіла, але й хоронить його перед утратою тепла, бо сало є лихим провідником тепла (значить поволі тратить тепло і поволі огрівається). Над підшкірним салом є т. зв. властива шкіра. Є це тканина з пружних волокон, до яких є домішані мясні волокна і сало. В ній находяться волоски, а саме та їх частина, що її звемо цибулькою і корінем. Вільна частина волосків, котру замічаємо на поверхні тіла, є продовженням цеї укритої частини. Безпосередно коло волосків уміщені лоеві залози. Є це маленькі баньочки, в яких повстає шкірний лій. Він, добуваючися назверх шкіри, намацує її і волосся і робить їх пружними (гнучкими) та мягкими і гартує від води, зимна, задрапнення і т. д. В шкірі находяться також інші залози, що виглядають як клубки ниток. Вони крутим коритарчиком відсилають на поверхню шкіри піт, що його витворюють у своїй клубковатій частині. Піт намащує шкіру, а паруючи охолоджує її та частинно змиває шкіру, а сам всякає в одяг. Тіло видалює через шкіру товщеві і мочові кваси та частинно вугляний квас. Справне ділання потових залоз є важне для здоровля тіла взагалі, а шкіри передовсім.

Шкіру відживляє кров, яка віддає їй потрібний матеріял для життя і здоровля, а забирає відпадки та непотрібні зужиті витвори. Кров кружить у тоненьких цівочках, званих бючками і жилами. які оплітають залозні волоски, творять ніжну сітку в грубині шкіри, а під самим її нашкірнем виникають ніжними ключками у випустки шкіри, звані бородавками. Завдяки цим бородавкам поверхня шкіри не є рівна, тільки поорана рівцями та розколинами і піднесеннями. Ці нерівности вигладжує частинно поверховна верства шкіри звана нашкірнем або личком. Вона складається з рогових плиток, котрі є в сталім руху: горішні лущаться та відпадають, долішні наростають і виринають наверх. В шкірі находяться також нерви. Є це тонесенькі ниточки, котрі приймають враження (дотик, тепло, біль) і переносять їх до мозку.

Як з цього бачимо, шкіра має доволі складну будову. Не менше складні і її завдання. Тому велике значіння її здоровля для здоровля а навіть для життя нашого тіла.

Шкіра служить за покривало для глибших частин тіла. Вона хоронить їх від ушкоджень завдяки своїй твердости і пружности. Пружні волокна творять у шкірі наче сильне руштування, котре протиділає здавленню і роздертю цілости. Рогові пластинки поверх шкіри є доволі цілкі та видержливі на ділання води і повітря.

Шкіра хоронить нас перед утратою тепла. Це діється насамперед за посередництвом сала, котре є лихим провідником тепла. Ще більше значіння для збереження тепла мають кровні судини. В них кружить кров усе однаково тепла та не в однаковій кількости. Судини шкіри є дуже вражливі і скоро відповідають на всякі зовнішні впливи. Під впливом зимна вони корчаться, менше крови перепливає через поверхню шкіри і шкіра не так скоро остуджується. Зате глибші судини розширяються і приймають більше крови та тепла. Відворотно діється при діланню горяча: поверховні судини розширюються, через них перепливає більше крови, котра тоді охолоджується. Це управильнення теплини тіла є незвичайно важною чинністю. Коли вона не дописує, людина простуджується або перегрівається.

Шкіра ділає як знаряддя виділювання. У ній є лоеві і потові залози, що виділюють лій і піт. Вони намащують шкіру і волосся і таким робом протиділають їх ушкодженню. Вони видалюють з організму зужиті витвори, бо стоять у безпосереднім звязку з кровними судинами, а їх ділання є управильнене знову осібним родом нервів, т. зв. видільних.

Шкіра є приладом змисловим. Закінчення нервів приймають ряд вражінь і заносять їх до мозку, де вони доходять до нашої свідомости. Змисл дотику знайомить нас з виглядом річей та зовнішним світом. Змисл болю хоронить нас від дальших ушкоджень, а змисл теплини вправляє в рух наші судини і примінює їх до змін теплоти.

В клітинах шкіри повстає ряд тіл оборонних проти хоріб. Є це т. зв. протиотрути або тіла, що роблять нешкідливою їдь витворену бактеріями, відомими спричинниками хоріб. Під впливом соняшного світла в шкірі громадиться барвник, котрий гартує шкіру і робить її менше вражливою на зимно і хороби. Тому темна, смагла шкіра є здоровіша від білої. Під діланням соняшного світла в шкірі дітей повстають тіла, котрі запобігають і лікують кривуху. (Кривуха це хороба дітей, що проявляється скривленням костей, головно ніг і рук).

(Кінець буде).

РАНЕНА ДИТИНА.—Поліцай поспішає до нюйорського шпиталю з 23-місячним Джонатаном Розом, котрому елевейтор розторощив ногу. За ним матір добуває всіх сил, аби здушити в собі жаль.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Збори 204. відділу відбудуться в суботу, 8. травня, в год. 8:15 ввечір, в галі укр. прав. громади, 334 Іст 14. вулиця. — М. Близнак, секр.

КЛІФТОН, Н. ДЖ. — Збори Тов. Укр. Січ, від. 182, відбудуться в неділю, 9. травня, в годині 3. пополудні в гали парохіяльній, 45-47 Говп Еве., Пасейк, Н. Дж. На порядку нарад є Тов. справи до полагодження. Тому обовязком є кожного прийти на збори. Довгуючих членів напоминаємо вирівнати свої алеглі вкладки, бо інакше будутъ суспендовані. — О. Боднарчук, предс.; Г. Яськів, секр.

КЛІВЛЕНД, О. — Місячні збори Тов. ім. Івана Франка, від. 334, відбудуться 8. травня, в У. Н. Домі. Просимо членів прийти на ці збори, бо є важні справи до полагодження. Також просимо членів прийти на збори і заплатити свої вкладки, доб секр.-кас. не ходив по хатах збирати вкладки. — За уряд: Н. Задерецький, предс.; С. Морозович, фін. секр.-кас.; І. Жук, рек. секр.

ФРЕНКФОРД, ПА. — Місячні збори Тов. ім. Дмитра Вітовського, від. 268, відбудуться в суботу, 8. травня, в годині 7:30 ввечір, в У. Н. Домі, 2171 Вакеліне ул. Просимо всіх членів прийти на збори, бо маємо важні справи до полагодження. Напоминаємо довгуючих членів прийти і вирівнати свої залеглости. Хто бажавби стати членом У. Н. Союзу, або вписати свої діти, нехай зголоситься на збори. — За уряд: — М. Андріїв, предс.; Г. Михалюк, кас.; П. Омелян, секр.

IRONDEQUOIT, N. Y. — Збори Тов. ім. Т. Шевченка, від. 289, відбудуться в неділю, 9. травня, в годині 2. пополудні, в українській гали на Норт Ґудман. Просимо членів прийти на ті збори на означений час, бо маємо важні справи до полагодження. — В. Гусар, предс.; І. Януш, кас.; Н. Головка, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. — Місячні збори Тов. Зап. Січ, від. 367, відбудуться в неділю, 9. травня в год. 1:30 пополудні, в гали церковній, 303 Гудсон Еве. Просимо всіх членів прийти на збори та вирівнати свої вкладки. Просимо не забувати приєднувати нових членів до Союзу і Товариства. — За уряд: М. Сорохтей, П. Лиско, Р. Дмитрів.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — Тов. Мир, від. 324, повідомляє, що збори відбудуться в суботу, 8. травня, в домі Укр. Громади на 23. і Бравн, в 8:30 ввечір. Уряд просить членів, щоби списали на картці паперу свої бонди (U. S. War Bonds), а саме: імя, число бонду, сума і дата, та принесіть ці картки на збори. Хочемо, щоби всі були записані тоді будемо знати скільки українці купили, без ріжниці де: у фабриці чи на почті. Цей спис секр. подасть д-рові Галанові. — О. Горохівський, предс.; П. Максимович, кас.; М. Туркот, секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. — Тов. У. Н. Союзу, від. 292, подає до відома всім членам, що місячні збори відбудуться в неділю, 9. травня, в годині 2. пополудні, в гали Народного Дому, 4655 Мартін ул. На ці збори обовязково всі члени повинні прийти. Пригадую тим членам, що чомусь не можуть вже раз відзвичаїтися від волікання з вкладками. Також пригадую тим членам, котрі мають позичку на своїх грамотах, щоб старалися сплачувати, або хоч процент платити. Берімся, і то всі, до відсвяткування 50-літнього ювилею Батька Союзу. Щоб гідно відсвяткувати, то мусимо усі бодай по одному членови дістати для Батька Союзу. Між нами ще є багато дітей, котрі чомусь ще не вписані в реєстр Союзовців. Союз має аж пять ріжних кляс діточих, і не знаю, чи є де корисніші поліси для дітей, як має Союз. Тому всі вписуймо свої діти до У. Н. Союзу. — І. Форись, предс.; П. Кізел, секр. І. Андрусевич, кас.

МАНВІЛ, Н. ДЖ. — Збори Тов. ім. Т. Шевченка, від. 349, відбудуться 9. травня в годині 2. пополудні в Набожинського. Просимо членів прийти на збори на означений час. — Ілько Шеґера, предс.; Дмитро Фидина, кас.; Микола Лісний, секр.

КЛІВЛЕНД, О. — Збори Тов. Соділ, від. 336, відбудуться в неділю, 9. травня, в годині 1. пополудні. Просимо всіх членів прийти на збори, вирівнати свої вкладки і як будуть дивіденди, заберете собі. — Т. Кальмук.

СПРАВЛЕННЯ ПОМИЛКИ

У посмертній згадці, поміщеній у „Свободі" з 1. квітня 1943, подано помилково імя Павло Моляка, а має бути ПАВЛО МОЛЯВА.

ТАРЗАН, ч. 761. Пожар.

TARZAN STOOD SURVEYING THE BATTLE; THEN AN ARROW SPRANG FROM HIS BOW, AND PUT OUT THE LIGHT!

Тарзан стояв, приглядаючися битві; потім з його лука вилетіла стріла й погасила свічку.

IN THE DARKNESS, THE GUNS FLASHED. EACH FLASH WAS TARZAN'S TARGET FOR A QUICK ARROW.

У темноті блискали вистріли револьверів. Кожний блиск був зараз ціллю для цільної стріли Тарзана.

FINALLY ONLY ONE BRIGAND REMAINED. THIS ONE, IN FRENZIED REVENGE, SET FIRE TO THE BUILDING.

Distr. by United Feature Syndicate, Inc.

Наконець остався лише один бандит. У розпучливім бажанню пімсти він підпалив будівлю.

SOON THE WHOLE VILLAGE AND ALL ITS PRECIOUS STORES OF PROVISIONS WERE IN FLAMES.

Скоро ціле село й всі цінні припаси провізій були в полумях.